

Важливим є визначення приблизної чисельності жителів таких громад. Дослідження новоутворених громад показало неврахування даного фактора, а аналіз фінансового аспекту їх розвитку показує неспроможність забезпечення своєї фінансової самостійності.

3. Щодо питання забезпечення об'єднаних територіальних громад фінансовими ресурсами, зокрема, питання наповнення місцевих бюджетів, увагу варто звернути на такі аспекти:

- згідно змін до Бюджетного та Податкового кодексів, 60% податку на доходи фізичних осіб зараховуються до бюджетів об'єднаних територіальних громад, міст обласного значення та районів. За своєю суттю даний податок є формою плати особи за суспільні послуги, що надаються органами місцевого самоврядування відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в межах якої проживає платник податку. Зарахування податку відбувається відповідно до місцезнаходження податкового агента-юридичної особи. Цим порушується принцип соціальної справедливості. Ефективнішим та правильнішим було б зарахування податку на доходи фізичних осіб до відповідних місцевих бюджетів залежно від місця проживання (реєстрації) платника-фізичної особи як плати за соціальні блага, надані на даній території;

- реформуванням податково-бюджетної системи України в 2014 році передбачено зарахуванням 10% податку на прибуток підприємств до бюджету АРК та обласних бюджетів. Проте, мотивуючим для новоутворених громад було б зарахування частини доходів від оподаткування податком на прибуток підприємств безпосередньо в місцеві бюджети сіл, селищ та міст;

- вирішення проблеми розширення та диверсифікації джерел наповнення місцевих бюджетів пропонується за рахунок запровадження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів за ставкою 5% від вартості реалізованого товару. Зарахування надходжень від оподаткування даним податком передбачається до територіальних громад, на території яких було реалізовано відповідні товари. Пропонуємо збільшити ставку оподаткування до 10%, зараховуючи додаткові надходження до районних бюджетів з метою використання отриманого фінансового ресурсу на капітальні видатки;

- внаслідок реформування Податкового та Бюджетного кодексів розширюється база податку на нерухоме майно за рахунок зміни ставок оподаткування, площі нерухомості, яка підлягає оподаткуванню, та залучення в оподаткування комерційного майна. Проте, порядок нарахування та справляння податку на нерухоме майно не відповідає практиці розвинених країн, де розмір податку обчислюється відповідно до вартості об'єкта нерухомості, а не від житлової площі, як це визначено чинним законодавством України.

Для виконання своїх повноважень та забезпечення розвитку території громада повинна мати відповідні фінансові ресурси та діяти на основі принципу фінансової самостійності, тому реалізація задекларованого напрямку змін та робота над основними проблемами ведеться постійно. Що головне, уже з'явилося розуміння, що сильна держава повинна мати сильні локальні громади.

Тетяна ПИСЬМЕННА

Тернопільський національний економічний університет

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У господарській практиці сучасного підприємства невимушено функціонує система управління фінансовими ризиками. Таке твердження впливає з того, що суб'єкт господарювання в той чи інший спосіб реагує на виникнення ризикових ситуацій в його діяльності, застосовуючи методи їх нейтралізації. В результаті досягається головна мета управлінського процесу, яка полягає в зменшенні фінансових втрат підприємства, пов'язаних

з дією фінансових ризиків. Важливо дослідити проблему побудови та функціонування системи управління фінансовими ризиками підприємства в теоретичній площині, щоби чітко визначити місце й обґрунтувати роль складових у цій системі.

Систему управління ризиками складають дві підсистеми в ролі суб'єкта й об'єкта управління. Головною метою її функціонування є пом'якшення впливу ризиків на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Знов-таки звертаючись до навчальної літератури, зазначимо, що суб'єктом управління є спеціальна група людей в особі фінансових менеджерів, фахівців зі страхування тощо, що забезпечує цілеспрямоване функціонування об'єкта управління, застосовуючи при цьому різні управлінські прийоми та способи. Натомість, до об'єктів управління відносять ризик, ризикові вкладення капіталу, економічні відносини між суб'єктами господарювання [1, с. 197–198].

В іншому навчальному джерелі дане питання розкрито так само: система управління ризиком складається зі суб'єкта й об'єкта управління. Суб'єкт управління, який представлений підрозділом або працівником підприємства, розробляє і реалізує управлінські заходи для зниження рівня ризику чи утримання його в допустимих межах. Перелік об'єктів управління пропонується такий: підприємство, його економічні відносини з іншими суб'єктами господарювання, працівники підприємства, діючі на підприємстві технологічні процеси та інформаційні потоки [2, с. 156].

Як стверджує М. Турко, процес управління ризиками на підприємстві реалізується через систему, яка являє собою єдність взаємопов'язаних елементів – суб'єкта й об'єкта управління ризиками. Зокрема, управляючу підсистему представляють відділ ризик-менеджменту, менеджер з ризику тощо, що реалізують процес управління ризиками підприємства, застосовуючи різноманітні методи ідентифікації, оцінки й управління ризиками. Натомість, підсистема, якою управляють, представлена ризиками та ризиковими відносинами, що виникають у процесі здійснення господарської діяльності підприємства [3, с. 87–88].

До системи управління ризиками підприємства ставляться відповідні вимоги, згідно з якими дана система повинна: реагувати на реальні ризики ринкової економіки; забезпечувати зменшення негативного впливу ризику чи уникнення ризику взагалі; забезпечувати оперативне реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, що можуть призвести до виникнення ризику; функціонувати неперервно; взаємодіяти зі всіма підрозділами підприємства. Зрозуміло, що названі вище вимоги стосуються управляючої підсистеми, яка в системі управління ризиками підприємства виконує роль керуючого суб'єкта [3, с. 88].

У колі вітчизняних учених висловлено думку, згідно з якою процес управління фінансовими ризиками підприємства можна розглядати як систему зі суб'єктом і об'єктом управління. Зокрема, суб'єктами управління фінансовими ризиками на підприємстві виступають управлінці вищої ланки в особі фінансових менеджерів, а об'єктом є господарська діяльність підприємства [4, с. 106–107].

При побудові системи управління фінансовими ризиками на підприємстві мають дотримуватися принципи системності, керованості, адекватності та модульності. Так, принцип системності передбачає, що управління базується на розгляді підприємства як складної економічної системи, яка функціонує в зовнішньому середовищі та піддається його впливу. В свою чергу, принцип керованості зводиться до того, що на підприємстві застосовуються певні важелі, які дають змогу компенсувати негативний вплив ризикової ситуації та локалізувати її поширення. Інший принцип адекватності полягає в тому, що управлінські рішення щодо зменшення впливу фінансових ризиків на господарську діяльність підприємства мають відповідати виду та ступеню таких ризиків, а їхня ефективність повинна оцінюватися з точки зору покращення фінансового стану підприємства. Новим за назвою і незвичним за сутнісним наповненням є принцип модульності, який означає, що система управління фінансовими ризиками підприємства повинна складатися з логічно пов'язаних модулів, які вирішують завдання ідентифікації,

визначення ступеня, локалізації ризиків та оцінки ефективності управлінських рішень [4, с. 107].

У продовження попередньої думки, наведемо інший погляд на проблему визначення принципів побудови системи управління ризиками на підприємстві. Так, згідно з останнім до таких принципів відносять: комплексний підхід до управління ризиками, який передбачає розгляд не кожного ризику окремо, а сукупності внутрішніх і зовнішніх ризиків; використання показника рівня сукупного ризику, що характеризує вплив усіх внутрішніх і зовнішніх ризиків; здійснення на підприємстві обов'язкових і регулярних процедур ідентифікації, аналізу та контролю різних видів ризиків та інші [5, с. 115–116].

Таким чином, результати проведеного дослідження свідчать про те, що в навчальній та науковій літературі проблема побудови і функціонування системи управління фінансовими ризиками підприємства отримала продуктивне вирішення. Маються на увазі результати досліджень, які полягають у визначенні складу системи управління фінансовими ризиками підприємства, формулюванні принципів її побудови, встановленні вимог до керуючого суб'єкта в системі управління тощо. Результативне вирішення названої вище проблеми в теоретичній площині водночас усуває її в практиці функціонування системи управління фінансовими ризиками підприємства.

Література:

1. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навч. посіб. / Л.І. Донець. – К.: Центр навч. лі-ри, 2006. – 312 с.
2. Останкова Л.А. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками: навч. посіб. / Л.А. Останкова, Н.Ю. Шевченко. – К.: Центр уч. лі-ри, 2011. – 256 с.
3. Турко М.О. Теоретичні основи управління ризиками підприємства / М.О. Турко // Економіка розвитку. – 2011. – № 4 (60). – С. 85–89.
4. Полякова О.Ю. Основні засади формування комплексу моделей управління фінансовими ризиками підприємства / О.Ю. Полякова, Л.А. Гольцяєва // Бізнес-Інформ. – 2013. – № 6. – С. 106–110.
5. Пілецька С.Т. Управління ризиком при розробці фінансової стратегії підприємства / С.Т. Пілецька // Економічний вісник НГУ. – 2009. – № 2. – С. 115–120.

Віталій РУДАН

Тернопільський національний економічний університет

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Забезпечення ефективного управління ліквідністю банківської системи України з метою досягнення позитивного значення показника вільної ліквідності, активізації кредитування реального сектору та безперебійного виконання банківською системою своїх функцій вимагає від НБУ розробки певної стратегії. Однак, варто зазначити, що стратегічні напрямки управління ліквідністю банківської системи впливають із стратегії грошово-кредитної політики в цілому, а відтак, стратегія управління ліквідністю банківської системи є частиною грошово-кредитної політики. Тому з метою формування вихідних умов для побудови стратегії управління ліквідністю банківської системи необхідно проаналізувати стратегічні орієнтири грошово-кредитної політики України.

Враховуючи стан грошово-кредитного ринку та особливості національної економіки НБУ за період незалежності намагався використати всі відомі монетарні режими, які в період з 1991-1998 роки передбачали таргетування грошової маси, з 1998 до 2014 НБУ де-факто здійснював таргетування валютного курсу, а починаючи з 2014 року, почав активний перехід до інфляційного таргетування (про наміри було оголошено ще у 2001 році). Так, в 2014 році НБУ здійснив спроби впровадження режиму плаваючого обмінного курсу, здійснював кроки щодо «очищення» банківської системи та розробив програмні документи монетарної політики на середньострокову перспективу у вигляді Стратегії монетарної політики на 2016-2010 роки